

ALTERRA
WAGENINGEN UR

PMR: 750 hectare natuur en recreatie

Eerste toets in het kader van de Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet

B.J.H. Koolstra
F.G.W.A. Ottburg

Alterra-rapport 1279, ISSN 1566-7197

PMR: 750 hectare natuur en recreatie

Eerste toets in het kader van de Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet

PMR: 750 hectare natuur en recreatie

Eerste toets in het kader van de Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet

B.J.H. Koolstra & F.G.W.A. Ottburg

Alterra-rapport 1279

Alterra, Wageningen, 2005

REFERAAT

Koolstra, B.J.H. & F.G.W.A. Ottburg 2005. *PMR: 750 hectare natuur en recreatie*; Eerste toets in het kader van de Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1279. 32 blz. 6 fig.; 4 tab.

.

Trefwoorden: PMR, 705 hectare natuur en recreatie, Flora- en Faunawet, Natuurbeschermingswet, Habitatrichtlijn, Midden-IJsselmonde, Schiezone, Zuidpolder, Sciebroekse polder, Vlinderstrik, concrete beleidsbeslissing, CBB.

ISSN 1566-7197

© 2005 Alterra

Postbus 47; 6700 AA Wageningen; Nederland

Tel.: (0317) 474700; fax: (0317) 419000; e-mail: info.alterra@wur.nl

Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Alterra.

Alterra aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoud

Samenvatting.....	7
1 Inleiding	9
1.1 1.1. Aanleiding	9
1.2 Natuurbeschermingsrecht	11
1.3 Vraagstelling	12
2 Gebiedsbeschrijving	13
2.1 Midden-IJsselmonde	13
2.2 Schiezone	17
2.3 Schiebroekse polder en Zuidpolder	21
3 Effectinschatting	25
3.1 Algemeen	25
3.2 Habitatrichtlijngebied Oude Maas	25
3.3 Flora- en faunawet	26
3.4 Conclusie	27
Bijlage 1 Gegevens verspreidingsatlassen	29
Bijlage 2 Wintervogeltelgegevens Midden-IJsselmonde	31

Samenvatting

Het Rijk, de provincie Zuid-Holland, de Stadsregio Rotterdam, de gemeente Rotterdam en het Havenbedrijf Rotterdam hebben op 25 juni (2004) in het kader van PKB-plus het bestuursakkoord 'Project Mainportontwikkeling Rotterdam' (PMR) getekend. Daarin staan afspraken over de financiering en de uitvoering van de drie deelprojecten:

1. de aanleg van de Tweede Maasvlakte, inclusief natuurcompensatie;
2. de aanleg van 750 ha natuur- en recreatiegebied;
3. projecten op bestaand Rotterdams grondgebied.

Voor de aanleg van 750 ha natuur- en recreatiegebied (PMR/750 ha) geldt meer specifiek dat het als natuur- en recreatiegebied bijdraagt aan de mogelijkheid om de bevolking van het stedelijk gebied rust, ruimte, natuur en groen te bieden.

Ten aanzien van het natuurbeschermingsrecht dienen er twee toetsen uitgevoerd te worden. In de eerste plaats dient in de vorm van een voortoets beoordeeld te worden of er mogelijk significante gevolgen op zullen treden voor het Habitatrichtlijngebied "Oude Maas". In de tweede plaats dient de vraag beantwoord te worden of er in redelijkheid van uit gegaan kan worden dat het project een ontheffing Flora- en faunawet verleend kan worden of overbodig is. Voor plannen als het onderhavige moet op twee momenten een toets cq. beoordeling uitgevoerd worden. In de huidige situatie, waarin het plan slechts globaal uitgewerkt is, kan slechts een globale toets uitgevoerd worden. Hierbij kan ook worden volstaan met globale gegevens over de voorkomende natuurwaarden in het gebied en een globale inschatting van de effecten. Wanneer de plannen verder worden uitgewerkt in een uitvoeringsplan, en dus precies bekend is op welke locaties activiteiten uitgevoerd gaan worden kan een tweede gedetailleerde toets cq. beoordeling worden uitgevoerd.

Ten aanzien van deze toetsen wordt de volgende conclusie getrokken:

Wanneer bij de inrichting van de drie deelgebieden als natuur- en recreatiegebied rekening wordt gehouden met de bestaande natuurwaarden zoals hiervoor is omschreven zijn er geen redenen om aan te nemen dat er significante gevolgen voor het Habitatrichtlijngebied Oude Maas op zullen treden of dat een ontheffing Flora- en faunawet (indien benodigd) niet verleend zal kunnen worden. De huidige plannen bevatten geen elementen waarvan op voorhand duidelijk is dat deze negatieve gevolgen zullen veroorzaken en bieden voldoende ruimte om de inrichting op passende wijze plaats te laten vinden.

1 Inleiding

1.1 1.1. Aanleiding

Het Rijk, de provincie Zuid-Holland, de Stadsregio Rotterdam, de gemeente Rotterdam en het Havenbedrijf Rotterdam hebben op 25 juni (2004) in het kader van PKB-plus het bestuursakkoord 'Project Mainportontwikkeling Rotterdam' (PMR) getekend. Daarin staan afspraken over de financiering en de uitvoering van de drie deelprojecten:

1. de aanleg van de Tweede Maasvlakte, inclusief natuurcompensatie;
2. de aanleg van 750 ha natuur- en recreatiegebied;
3. projecten op bestaand Rotterdams grondgebied.

De projectdoelstelling van het kabinet voor deze drie deelprojecten van PKB-plus is tweeledig: "Versterking van de positie van de Mainport Rotterdam en het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in Rijnmond". Deze doelstelling is vastgelegd in PKB-plus deel 4.

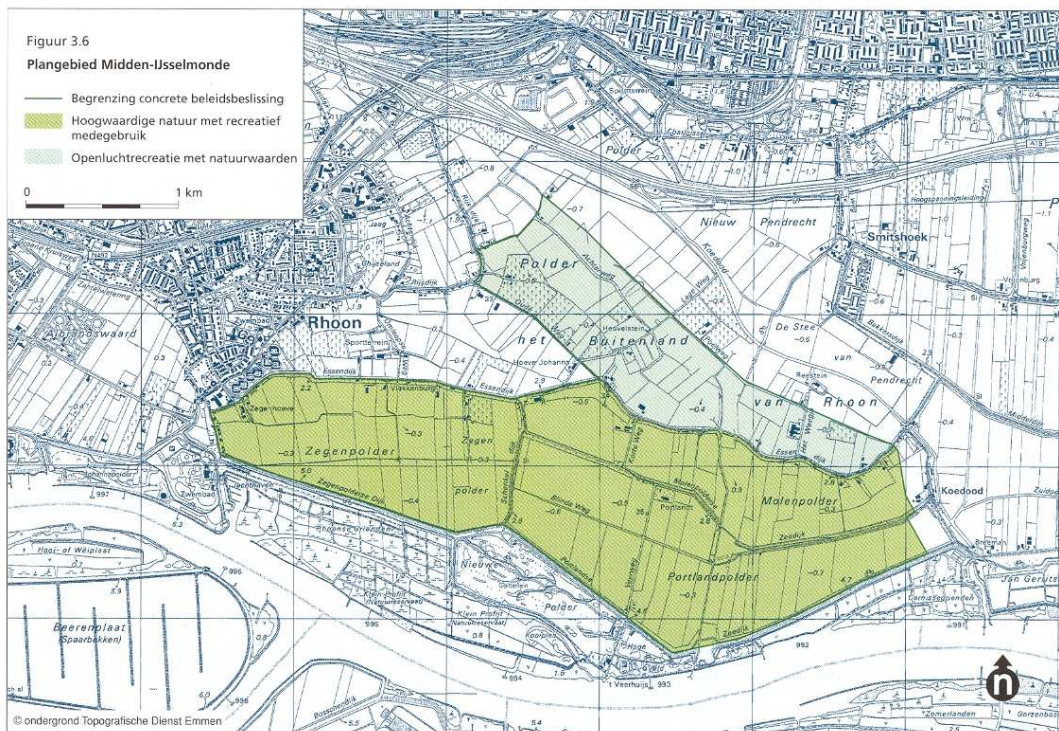
Voor de aanleg van 750 ha natuur- en recreatiegebied (PMR/750 ha) geldt meer specifiek dat het als natuur- en recreatiegebied bijdraagt aan de mogelijkheid om de bevolking van het stedelijk gebied rust, ruimte, natuur en groen te bieden. Hiertoe dient het:

- zo veel mogelijk aaneengesloten natuur- en recreatiegebied te zijn;
- een forse omvang te hebben;
- goed bereikbaar te zijn vanuit de stad.

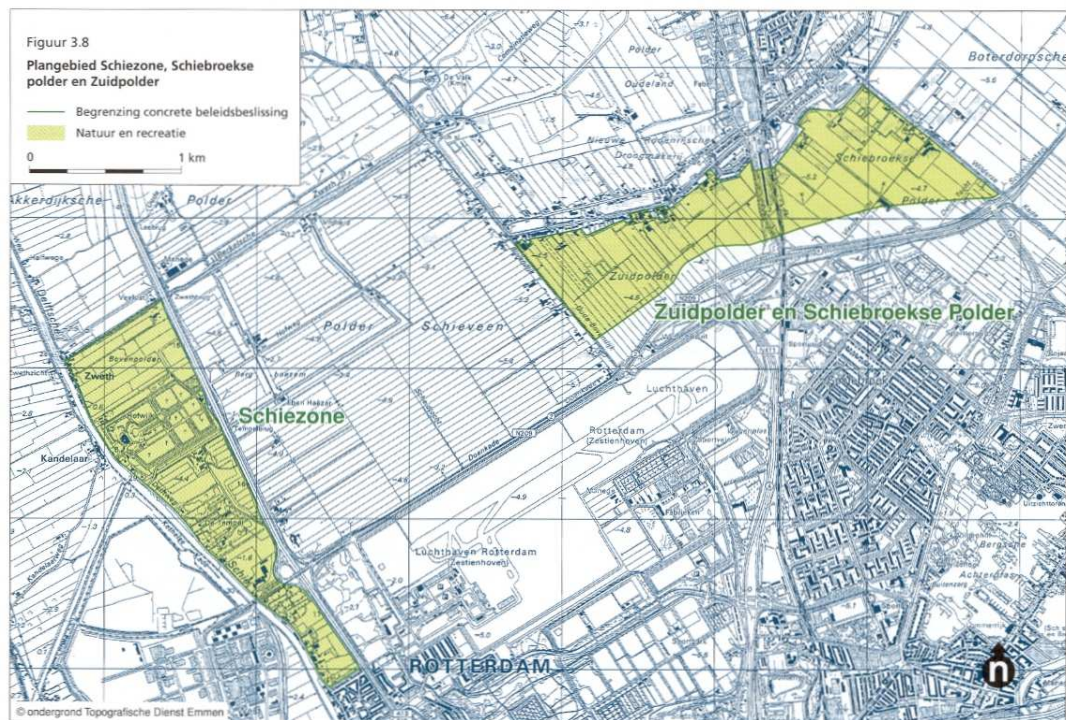
Voorts dragen de 750 ha bij aan de gewenste versterking van bestaande ecologische structuren in de Rotterdamse regio. De functie commerciële landbouw zal verdwijnen uit het gebied, maar de functie landbouw zal wellicht wel in de vorm van agrarisch natuurbeheer aanwezig blijven.

Onderdeel van PKB-plus deel 1 is de 'locatie-MER' waarin onderzocht is hoe de 750 ha ruimtelijk dient te worden ingepast. Dit heeft geleid tot de voorkeursvariant waarin 600 ha begrensd zijn in het gebied Midden-IJsselmonde en 150 ha (binnen een zoeklocatie) ten noorden van Rotterdam (zie figuren 1 en 2). Deze voorkeursvariant uit PKB-plus deel 1 is richtinggevend voor de realisatie van 750 ha natuur- en recreatiegebied ter verbetering van de leefbaarheid van Rijnmond.

De voorgenomen besluiten (concrete beleidsbeslissingen) over de ontwikkeling van 750 ha natuur- en recreatiegebied in de regio Rijnmond vergen naar aanleiding van de Motie Klein Molekamp (2002) en de uitspraak van de Raad van State (2005) een nadere onderbouwing. Deze onderbouwing wordt vorm gegeven door een zogenaamde reparatie vanaf PKB-plus deel 3 en is opgedeeld in een drietal modules.

Figuur 1 plangebied Midden-IJsselmonde

Figuur 2 plangebied Schiezone, Schiebroekse polder en Zuidpolder (zoeklocatie)

Module 3 richt zich op de juridische houdbaarheid van datgene wat uiteindelijk in de nieuwe

beschikking wordt opgenomen, getoetst aan het dan geldende recht in de vorm van wetgeving, beleid(sregels) en jurisprudentie. Hierbij is het van belang dat er aandacht wordt geschonken aan de invloed van relevante voorgenomen wetswijzigingen op het moment van reparatie, in verband met de eventuele noodzaak tot anticipatie. Een concrete wetswijziging betreft hier de Natuurbeschermingswetgeving.

1.2 Natuurbeschermingsrecht

De Natuurbeschermingswet maakt onderscheid tussen gebieds- en soortbescherming.

Gebiedsbescherming

De herziene Natuurbeschermingswet 1998, die per 1 oktober van dit jaar in werking is getreden, is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Echter deze wet geldt alleen voor de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden die daadwerkelijk door de Nederlandse overheid als zodanig zijn aangewezen. Op dit moment is dat wel het geval voor de Vogelrichtlijngebieden, maar nog niet voor de Habitatrichtlijngebieden. De Habitatrichtlijngebieden zijn wel aangemeld, en de lijst van Nederlandse gebieden is ook al door Brussel vastgesteld, maar de daadwerkelijke aanwijzing heeft nog niet plaatsgevonden. Dat betekent dat voor de beoordeling van plannen en projecten in of in de nabijheid van een Habitatrichtlijngebied nog het toetsings- en afwegingskader van de Habitatrichtlijn doorlopen moet worden.

Het gebied Midden-IJsselmonde ligt in de directe nabijheid van het habitatrichtlijngebied Oude Maas. Nederland heeft dit gebied bij de Europese Commissie voorgesteld voor aanwijzing als gebied van communautair belang. Bij besluit van 7 december 2004 heeft de Europese Commissie de voor Nederland relevante lijst van gebieden van communautair belang vastgesteld, zodat voor het gebied Oude Maas moet worden voldaan aan de eisen die artikel 6, tweede, derde en vierde lid, van de Habitatrichtlijn stelt. Dit betekent dat het kabinet op basis van een passende beoordeling van de gevolgen voor dit gebied, in het licht van de instandhoudingdoelstellingen daarvan, in beginsel slechts toestemming voor de ontwikkeling van het natuur- en recreatiegebied mag geven, wanneer zij de zekerheid heeft verkregen dat deze ontwikkeling geen schadelijke gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied. Hiervoor zal een (Habitat)toets moeten zijn uitgevoerd. Een eerste stap in de habitattoets is de zogenaamde voortoets. Daarin wordt beoordeeld of er een kans is dat als gevolg van het plan of project significante gevolgen op zullen treden. Als dit op voorhand, goed onderbouwd, kan worden uitgesloten hoeft de passende beoordeling niet te worden uitgevoerd. De Oude maas is aangemeld als habitatrichtlijngebied op basis van het voorkomen van de volgende specifieke habitats en soorten:

Habitats:

Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones [6430]

Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) [91E0, prioritair]

Soorten:

Noordse woelmuis (prioritair)

Soortbescherming

De soortenbeschermingsbepalingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn met de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet op 1 april 2002 omgezet naar Nederlands recht. Met deze wet zijn alle regels met betrekking tot de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten in één wet ondergebracht. De in de Natuurbeschermingswet opgenomen bepalingen over de bescherming van dier- en plantensoorten zijn daarmee vervallen. Ervan uitgaande dat de soortenbeschermingsbepalingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn juist zijn omgezet in de Flora- en faunawet, heeft voor de soortenbescherming uitsluitend te worden getoetst aan de Flora- en faunawet. Pas bij de daadwerkelijke realisering van de concrete beleidsbeslissingen kan worden beoordeeld of in dit geval een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet noodzakelijk is. De vraag of deze ontheffing kan worden verleend, wordt in de procedure ingevolge de Flora- en faunawet beantwoord. De ontheffingsprocedure ingevolge de Flora- en faunawet staat daarmee geheel los van de procedure tot vaststelling/reparatie van de PKB+ PMR. Dit betekent dat in het kader van de vaststelling/reparatie van de PKB+ PMR niet al kan worden beoordeeld of een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet kan worden verleend. Bij de vaststelling/reparatie van de PKB+ PMR moet wel worden beoordeeld of de concrete beleidsbeslissingen uitvoerbaar zijn. Een concrete beleidsbeslissing is onder meer niet uitvoerbaar, indien hiervoor een ontheffing ingevolge de Flora- en faunawet noodzakelijk is én op voorhand vaststaat dat deze ontheffing niet zal kunnen worden verleend.

1.3 Vraagstelling

De vraag die voorlicht is tweeledig. In de eerste plaats dient in de vorm van een voortoets beoordeeld te worden of er mogelijk significante gevolgen op zullen treden voor het Habitatrichtlijngebied “Oude Maas”. In de tweede plaats dient de vraag beantwoord te worden of er in redelijkheid van uit gegaan kan worden dat het project een ontheffing Flora- en faunawet verleend kan worden of overbodig is. Voor plannen als het onderhavige moet op twee momenten een toets cq. beoordeling uitgevoerd worden. In de huidige situatie, waarin het plan slechts globaal uitgewerkt is, kan slechts een globale toets uitgevoerd worden. Hierbij kan ook worden volstaan met globale gegevens over de voorkomende natuurwaarden in het gebied en een globale inschatting van de effecten. Wanneer de plannen verder worden uitgewerkt in een uitvoeringsplan, en dus precies bekend is op welke locaties activiteiten uitgevoerd gaan worden kan een tweede gedetailleerde toets cq. beoordeling worden uitgevoerd.

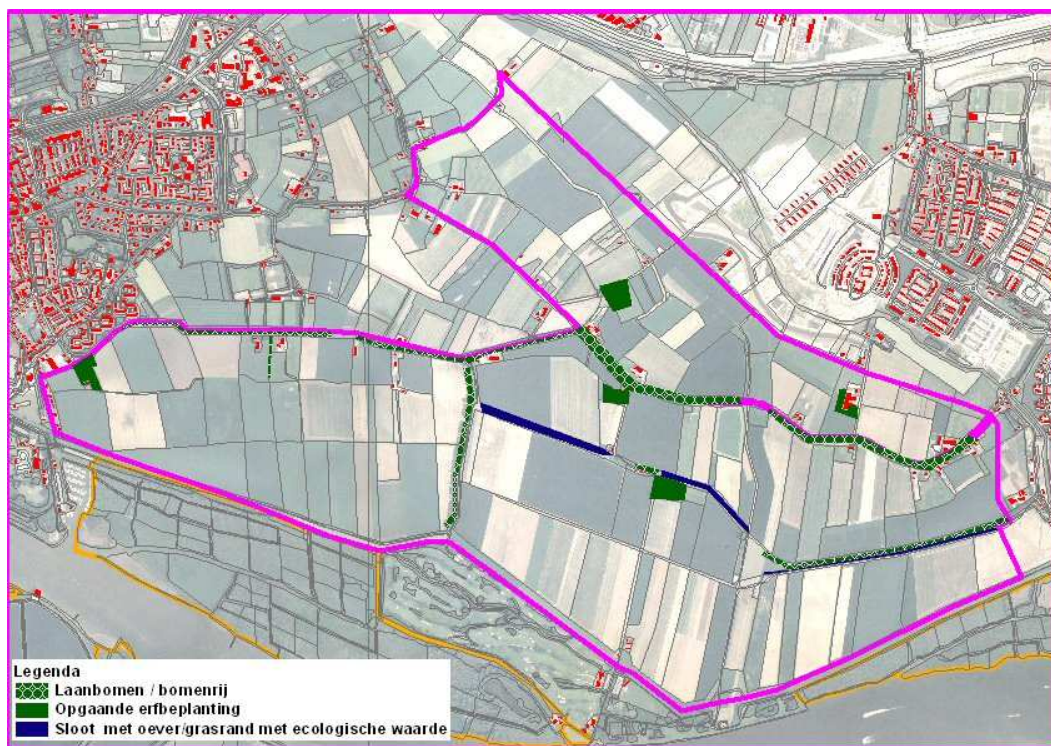
2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Midden-IJsselmonde

Het plangebied Midden-IJsselmonde ligt ten zuid-oosten van Rhoon (zie Figuur 1). Het gebied bestaat uit de polders Buitenland van Rhoon, Molen- en Portlandpolder en de Zegenpolder. Het gebied kenmerkt zich door agrarisch gebruik, vooral akkerbouw, en wordt doorsneden door dijken. In de polder Buitenland van Rhoon liggen ook enkele fruitteeltbedrijven. Aan de zuidkant, buitendijks langs de Oude Maas ligt het Habitatrichtlijngebied “Oude Maas” en een golfbaan.

Het gebied heeft een zeer open karakter met enkele bomenrijen langs de dijken. Dit zijn de plaatsen waar de meeste natuurwaarden te verwachten zijn. In vergelijking met de landbouwpercelen zijn de taluds van de dijken minder verstoord zodat natuurwaarde zich daar beter kunnen ontwikkelen. Verder liggen er een paar brede sloten in het gebied met een extensief gebruikte strook grasland er langs waar de natuurwaarden hoger zijn dan in de rest van het gebied.

Figuur 3 Delen van het plangebied met een hogere natuurwaarde.

Voorkomende soorten

Onderstaande informatie is gebaseerd op gegevens van de wintervogeltellingen, een gebiedsbezoek op 31 augustus 2005 en een inschatting van potentieel voorkomen van soorten op basis van gebiedskenmerken en habitats gecombineerd met informatie uit verspreidingsatlassen. Tijdens het gebiedsbezoek was het weer zonnig, ongeveer 18 graden en weinig wind (3 Beaufort). Informatie uit verspreidingsatlassen moet zorgvuldig worden beoordeeld. Veelal wordt in deze atlassen de verspreiding aangegeven in zogenaamde uurhokken. Dit zijn blokken van 5 bij 5 kilometer. Een deel van de soorten dat in het betreffende atlasblok voorkomt kan dus buiten het eigenlijke plangebied voorkomen. Zo valt het Habitatrichtlijngebied Oude Maas in hetzelfde atlasblok als het plangebied Midden-IJsselmonde. De gegevens van de verspreidingsatlassen zijn daarom zo goed mogelijk verfijnd aan de hand van het aanwezige habitat en de gebiedskenmerken. In bijlage 1 is tabel met de soorten opgenomen die volgens de verspreidingsatlassen voorkomen. Hierbij is alleen gekeken naar de strikt beschermde soorten en voor de vogels alleen naar de Rode Lijst-soorten. In de tabel staan alle soorten die volgens de atlassen voorkomen, met

een nadere selectie op basis van habitat en gebiedskenmerken. Zie voor een verdere toelichting de bijlage.

Zoogdieren

Gezien de aard van het gebied zullen vooral algemene zoogdieren in het gebied voorkomen, zoals haas, vos, bunzing, hermelijn, wezel (tijdens gebiedsbezoek aangetroffen als verkeersslachtoffer), en diverse muizensoorten. Van de strikt beschermde soorten komen volgens de verspreidingsatlas de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en watervleermuis foeragerend in het gebied voor. Gezien het ontbreken van groot open water in het plangebied zal de vermelding van de watervleermuis betrekking hebben op waarnemingen uit het plangebied. Gezien het aanwezige habitat kan de waterspitsmuis ook in het gebied voorkomen.

Vogels

Gezien de aard van het gebied zullen er vooral kleine zangvogels en weidevogels broeden. Van deze laatste groep zullen de “echte” weidevogels zoals grutto en tureluur, die vrij sterk aan graslanden gebonden zijn weinig voorkomen. Soorten die wel in grotere aantallen te verwachten zijn, zijn soorten als kievit, scholekster en eenden. Op basis van de broedvogelatlas worden de volgende broedvogels van de Rode Lijst in het gebied verwacht: slobbeend, patrijs, visdief, zomertortel, koekoek, steenuil, veldleeuwerik, boerenzwaluw, huiszwaluw, graspieper, gele kwikstaart, nachtegaal, spotvogel, matkop, huismus, ringmus, kneu.

's Winters zijn er grotere aantallen vogels in het gebied te vinden. Uit de wintertelgegevens van de afgelopen jaren (zie bijlage 2, niet beschikbaar voor het Buitenland van Rhon, wel voor de twee andere polders) blijkt dat er vrij grote aantallen overwinterende vogels in het gebied voorkomen. Opvallende soorten zijn grauwe gans (sterke aantalswisselingen van jaar tot jaar), kievit en veldleeuwerik. Het open karakter van het gebied draagt in belangrijke mate bij aan de geschiktheid (vogels kunnen predatoren goed waarnemen).

Amfibieën

Tijdens het gebiedsbezoek zijn bruine en groene kikker en gewone pad waargenomen. Kleine watersalamander zal ook in het gebied voorkomen. Op basis van de verspreidingsatlas kan het voorkomen van andere amfibieënsoorten worden uitgesloten. Er komen geen strikt beschermde amfibieënsoorten in het gebied voor.

Vissen

Tijdens het gebiedsbezoek zijn in enkele sloten de volgende soorten waargenomen: blankvoorn, kleine modderkruiper, tiendoornig stekelbaarsje en zeelt. Andere soorten zoals snoek, paling, rietvoorn zullen zeker ook voorkomen. Enkele sloten vormen geschikt habitat voor de bittervoorn. Voorkomen van de grote modderkruiper is niet vastgesteld maar is zeer waarschijnlijk. Deze laatste twee soorten zijn strikt beschermd. Volgens de verspreidingsatlas komen geen strikt beschermde soorten voor, het inventarisatiebeeld voor vissen is echter zeer fragmentarisch waardoor de atlas een zeer incompleet beeld geeft.

Ongewervelden

Tijdens het gebiedsbezoek zijn alleen algemene vlindersoorten waargenomen (atalanta, koolwitje). Beschermden vlinders en libellen zijn in het gebied niet te verwachten. Ook de verspreidingsatlassen geven geen voorkomen aan van beschermde soorten.

Conclusie

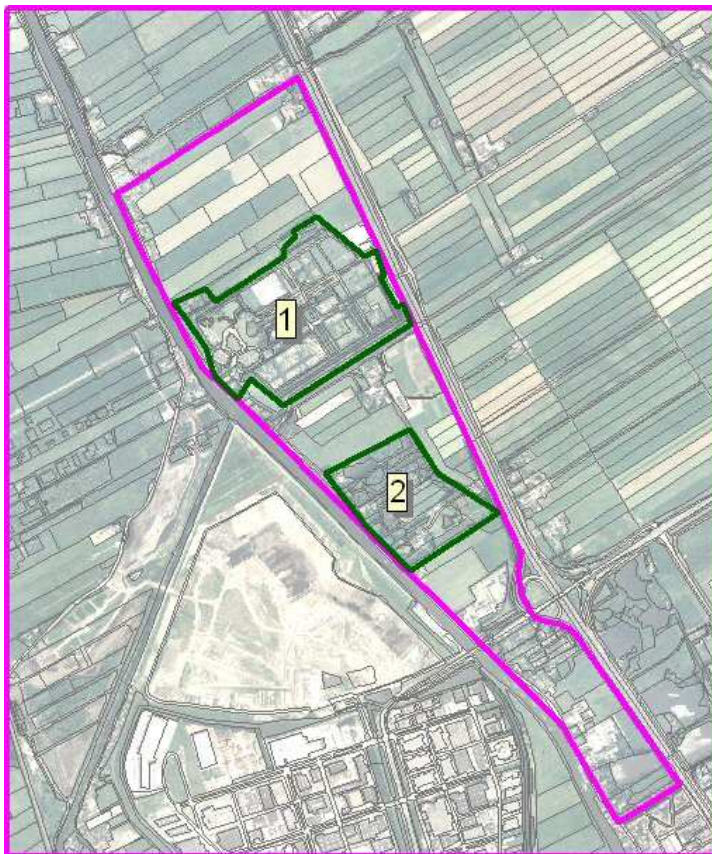
De natuurwaarden in het gebied zijn van voornamelijk algemene aard. Belangwekkende soorten worden niet of in zeer lage aantallen waargenomen of te verwachten. De waarde van het gebied voor overwinterende vogels is van belang om te behouden.

2.2 Schiezone

Het plangebied Schiezone ligt ten noorden van Rotterdam, ingeklemd tussen de Zweth en de A13 (zie figuur Figuur 2). In het hele gebied is het verkeerslawaaï van de A13 nadrukkelijk aanwezig. Het gebied wordt gedomineerd door enkele buitenplaatsen en het crematorium met strooiveld Hofwijk. Er staan in het gebied veel oude loofbomen.

De hoogste natuurwaarden zijn te vinden rond het crematorium Hofwijk waar oude loofbomen staan en rond de buitenplaats De Tempel. Voor het overige bestaat het gebied uit relatief extensief beheerde weilanden met paarden en schapen. De natuurwaarde van deze percelen is beperkt, alleen algemene soorten worden daar verwacht.

Figuur 4 Delen van het plangebied met een hogere natuurwaarde. Het betreft het crematorium (1) en de buitenplaats (2)

Voorkomende soorten

Onderstaande informatie is gebaseerd op een gebiedsbezoek op 31 augustus 2005 en een inschatting van potentieel voorkomen van soorten op basis van gebiedskenmerken en habitats gecombineerd met informatie uit verspreidingsatlassen. Tijdens het gebiedsbezoek was het weer zonnig, ongeveer 18 graden en weinig wind (3 Beaufort). Informatie uit verspreidingsatlassen moet zorgvuldig worden beoordeeld. Veelal wordt in deze atlassen de verspreiding aangegeven in zogenaamde uurhokken. Dit zijn blokken van 5 bij 5 kilometer. Een deel van de soorten dat in het betreffende atlasblok voorkomt kan dus buiten het eigenlijke plangebied voorkomen. Zo vallen de Ackerdijkse plassen in hetzelfde atlasblok als het plangebied Schiezone. De gegevens van de verspreidingsatlassen zijn daarom zo goed mogelijk verfijnd aan de hand van het aanwezige habitat en de gebiedskenmerken. In bijlage 1 is tabel met de soorten opgenomen die volgens de verspreidingsatlassen voorkomen. Hierbij is alleen gekeken naar de strikt beschermde soorten en voor de vogels alleen naar de Rode Lijst-soorten. In de tabel staan alle soorten die volgens de atlassen voorkomen, met een nadere selectie op basis van habitat en gebiedskenmerken. Zie voor een verdere toelichting de bijlage.

Zoogdieren

Gezien de aard van het gebied zullen vooral algemene zoogdieren in het gebied voorkomen, zoals haas, vos, bunzing, hermelijn, wezel, en diverse muizensoorten. De verspreidingsatlassen geven aan dat er in het atlasblok kolonies van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger en watervleermuis voorkomen. Gezien het voorkomen van oude bomen met holtes (water- en grootoorvleermuis) en oude gebouwen (dwerg- en grootoorvleermuis en laatvlieger) in het plangebied is het goed mogelijk dat van deze soorten ook kolonies in het plangebied voorkomen. De meervleermuis en rosse vleermuis komen volgens de atlas foeragerend in het atlasblok voor. Gezien het aanwezige habitat is het goed mogelijk dat deze soorten ook in het plangebied voorkomen. De waterspitsmuis kan ook in het gebied voorkomen gezien het voorkomende habitat.

Vogels

Gezien de aard van het gebied zal het vooral van belang zijn voor kleine zangvogels en bosvogels. Opvallend is de groep halsbandparkieten die in de bomen rond het crematorium leeft (waargenomen tijdens het gebiedsbezoek, daar sinds jaar en dag aanwezig, mond. med. H.A. Veltkamp). Op de weilanden zullen vooral algemene weidevogels voorkomen. Er zijn geen telgegevens van wintervogels bekend. Gezien de aard van het gebied is het gebied niet van belang voor overwinterende steltlopers en watervogels.

De broedvogelatlas geeft voor het atlasblok waar het plangebied in ligt een lange lijst van voorkomende soorten. Dit wordt met name veroorzaakt doordat het natuurgebied De Akerdijkse Plassen in hetzelfde atlasblok ligt. Uit de Rode Lijst-soorten die in het atlasblok voorkomen is een selectie gemaakt van vogelsoorten die in het plangebied voor *kunnen* komen op basis van het habitat en de gebiedskenmerken van het plangebied. Deze selectie is waarschijnlijk een overschatting. Veel soorten zijn op basis van hun habitatvoorkeur niet uit te sluiten hoewel het voorkomen van deze soorten onwaarschijnlijk is. De lijst is opgenomen in bijlage 1.

Amfibieën

Tijdens het gebiedsbezoek zijn geen amfibieën waargenomen. Gezien de aard van het gebied zijn bruine en groene kikker, kleine watersalamander en gewone pad te verwachten. Op basis van de verspreidingsatlas kan het voorkomen van andere amfibieënsoorten worden uitgesloten. Er komen geen strikt beschermde amfibieënsoorten in het gebied voor.

Vissen

De sloten in het gebied staan in verbinding met de Schie en de Zweth. Een spotvisser in het gebied heeft de volgende soorten waargenomen: baars, bankvoorn, brasem, kolblei, kroeskarper, rietvoorn, snoek, snoekbaars, zeelt (mond. med. H.A. Veltkamp). Grote en kleine modderkruiper zijn ook in het gebied te verwachten. De grote modderkruiper is een strikt beschermde soort. De verspreidingsatlas geeft aan dat de bittervoorn in het atlasblok voorkomt. Gezien de slecht ontwikkelde watervegetatie betreft dit waarschijnlijk waarnemingen buiten het plangebied.

Ongewervelden

Tijdens het gebiedsbezoek zijn alleen algemene vlindersoorten waargenomen (atalanta, koolwitje). Beschermden vlinders en libellen zijn in het gebied niet te verwachten. Ook de verspreidingsatlassen geven geen voorkomen aan van beschermde soorten.

Conclusie

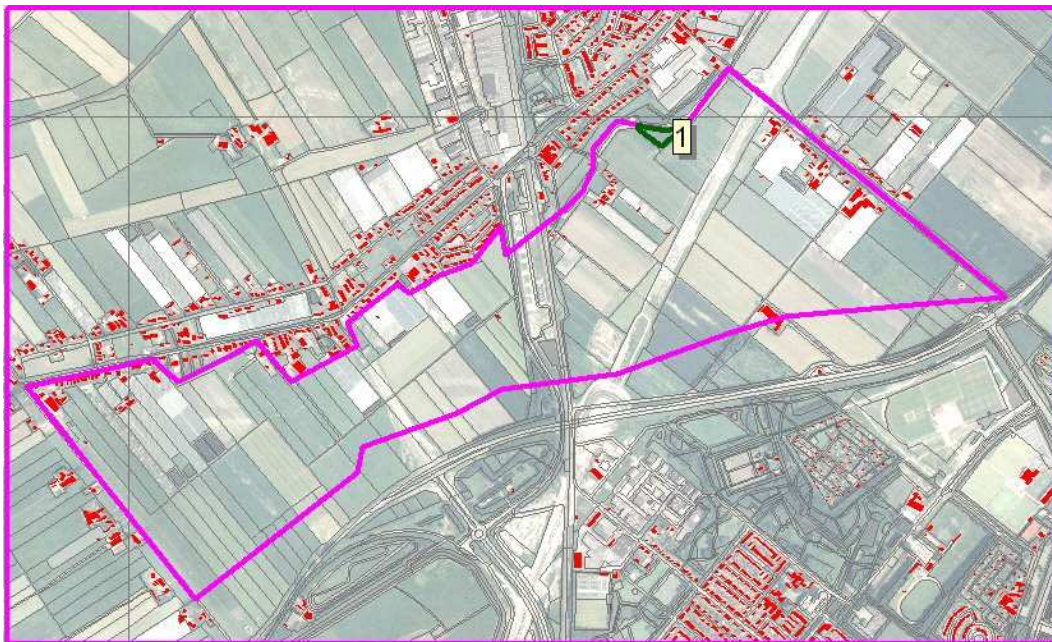
De natuurwaarden in het gebied zijn voornamelijk te vinden in het (vermoedelijke) voorkomen van vleermuizenkolonies. Belangwekkende soorten zijn verder niet te verwachten. De waarde van het gebied voor vleermuizen is van belang om behouden.

2.3 Schiebroekse polder en Zuidpolder

Het plangebied Schiebroekse polder en Zuidpolder (de Vlinderstrik) ligt ingeklemd tussen Berkel en Rodenrijs en de N209 (zie Figuur 2). Aan de overzijde van de N209 ligt Rotterdam Airport. Het gebied bestaat uit weilanden en langs de rand van Berken kassen. Dwars door de Zuidpolder wordt momenteel een spoorlijn aangelegd.

In beide polders is geen opgaande begroeiing van betekenis op een kleine bosschage in de Schiebroekse polder na. De polders worden van elkaar gescheiden door een spoorlijn (Rotterdam – Berkel) en omsloten door kassen en drukke wegen. De Schiebroekse polder wordt doorsneden door de HSL in aanleg. Op de kleine bosschage na zijn er geen plaatsen in de Vlinderstrik met een bijzondere natuurwaarde.

Figuur 5 Delen van het plangebied met een hogere natuurwaarde. Het betreft in de Vlinderstrik alleen een kleine bosschage in de Schiebroekse Polder (1).

Voorkomende soorten

Onderstaande informatie is gebaseerd op inventarisatiegegevens van broedvogels, een gebiedsbezoek op 31 augustus 2005 en een inschatting van potentieel voorkomen van soorten op basis van gebiedskenmerken en habitats gecombineerd met informatie uit verspreidingsatlassen. Tijdens het gebiedsbezoek was het weer zonnig, ongeveer 18 graden en weinig wind (3 Beaufort). Informatie uit verspreidingsatlassen moet zorgvuldig worden beoordeeld. Veelal wordt in deze atlassen de verspreiding aangegeven in zogenaamde uurhokken. Dit zijn blokken van 5 bij 5 kilometer. Een deel van de soorten dat in het betreffende atlasblok voorkomt kan dus buiten het eigenlijke plangebied voorkomen. Zo valt het Bergsche Bosch in hetzelfde atlasblok als de Vlinderstrik. De gegevens van de verspreidingsatlassen zijn daarom zo goed mogelijk verfijnd aan de hand van het aanwezige habitat en de gebiedskenmerken. In bijlage 1 is tabel met de soorten opgenomen die volgens de verspreidingsatlassen voorkomen. Hierbij is alleen gekeken naar de strikt beschermde soorten en voor de vogels alleen naar de Rode Lijst-soorten. In de tabel staan alle soorten die volgens de atlassen voorkomen, met een nadere selectie op basis van habitat en gebiedskenmerken. Zie voor een verdere toelichting de bijlage.

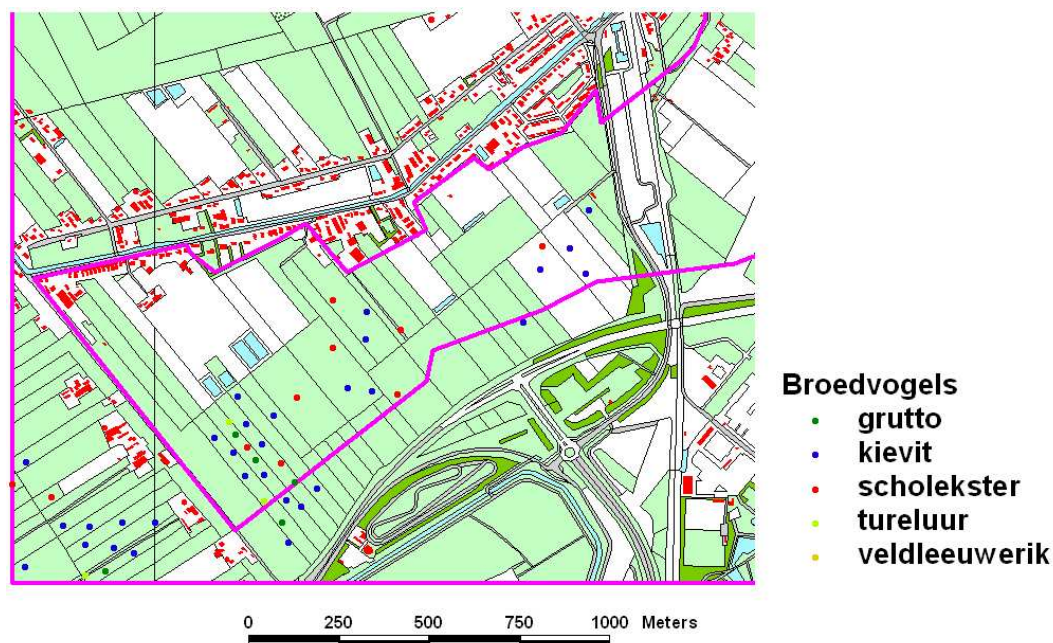
Zoogdieren

Gezien de aard van het gebied zullen vooral algemene zoogdieren in het gebied voorkomen, zoals haas, vos, bunzing, hermelijn, wezel, en diverse muizensoorten. Voorkomen van vleermuizen is niet bekend maar gezien de aard van het gebied niet waarschijnlijk. De soorten die volgens de verspreidingsatlas kolonies in het gebied hebben (gewone dwergvleermuis, laatvlieger en watervleermuis) komen waarschijnlijk

vooral in het Bergsche Bosch voor en zullen hoogstens zo nu en dan in de vlinderstrik foerageren.

Vogels

Van de Zuidpolder zijn broedvogelgegevens (uit 2000) beschikbaar. In Figuur 6 zijn de waarnemingen afgebeeld.

Figuur 6 Broedvogels in de Zuidpolder (inventarisatie 2000)

Andere broedvogels (die opgenomen zijn op de Rode Lijst) die volgens de broedvogelatlas en op basis van voorkomend habitat in de Vlinderstrik voor kunnen komen zijn opgenomen op bijlage 1.

Er zijn geen wintervogeltellingen beschikbaar. Gezien de aard van het gebied zullen slechts incidenteel en in lage aantallen wintervogels in het gebied te vinden zijn. De polder is relatief klein, en omsloten door bomen en kassen waardoor predatoren niet tijdig opgemerkt kunnen worden. Als gevolg hiervan zullen steltlopers, ganzen, zwanen en eenden het gebied mijden.

Amfibieën

Tijdens het gebiedsbezoek zijn geen amfibieën waargenomen. Gezien de aard van het gebied zijn bruine en groene kikker, kleine watersalamander en gewone pad te verwachten. Op basis van de verspreidingsatlas kan het voorkomen van andere amfibieënsoorten worden uitgesloten. Er komen geen strikt beschermde amfibieënsoorten in het gebied voor.

Vissen

De sloten in deze polder zijn tijdens het gebiedsbezoek niet bekeken op het voorkomen van vissen. Gezien de aard van het gebied zijn algemene soorten (blankvoorn, rietvoorn, tiendoornige stekelbaars, paling, kleine modderkruiper) te verwachten. Voorkomen van de (strikt beschermde) grote modderkruiper kan niet worden uitgesloten en gezien de slecht ontwikkelde watervegetatie is de kans dat de bittervoorn in het gebied voorkomt zeer klein. De verspreidingsatlas geeft geen vermelding van het voorkomen van strikt beschermde soorten in het plangebied.

Ongewervelden

Tijdens het gebiedsbezoek zijn alleen algemene vlindersoorten waargenomen (atalanta, koolwitje). Beschermde vlinders en libellen zijn in het gebied niet te verwachten. Ook de verspreidingsatlassen geven geen voorkomen aan van beschermde soorten.

Conclusie

De natuurwaarden in het gebied zijn van voornamelijk algemene aard. Belangwekkende soorten worden niet of in zeer lage aantallen waargenomen of te verwachten.

3 Effectinschatting

3.1 Algemeen

Zoals in de inleiding al is genoemd, gaat het hier om een eerste toets op basis van het plan zoals het er nu ligt. Dat betekent dat er, gezien het globale plan waarin geen specifieke ingrepen zijn beschreven, ook een globale toets is uitgevoerd. De centrale vraag daarbij is of op basis van het plan in de huidige vorm er in redelijkheid van uitgegaan kan worden dat een ontheffing Flora- en faunawet –indien noodzakelijk– verleend kan worden en dat er geen significante negatieve gevolgen zullen zijn voor het Habitatrictlijngebied “Oude Maas”. Hiertoe is het plan op twee hoofdpunten beoordeeld. In de eerste plaats is gekeken of het plan in de huidige vorm punten bevat die ernstige gevolgen voor de natuurwaarden inhouden. In de tweede plaats is beoordeeld of het plan voldoende ruimte biedt om met een flexibele uitvoering problemen ten aanzien van de bescherming van natuurwaarden te voorkomen.

3.2 Habitatrictlijngebied Oude Maas

Ten aanzien van het Habitatrictlijngebied moet in eerste instantie de vraag beantwoord worden of er significante gevolgen kunnen zijn voor het gebied. Aangezien het plangebied geheel buiten het Habitatrictlijngebied is gelegen zijn directe effecten uitgesloten. Daarom moet de externe werking worden beoordeeld: kan er als gevolg van de realisatie van natuur en recreatie in Zuid-IJsselmonde een negatief effect met significante gevolgen optreden voor de Oude Maas?

Wanneer er recreatieve voorzieningen worden aangelegd in Zuid-IJsselmonde worden daarmee bezoekers aangetrokken die –in potentie– ook de het naastgelegen Habitatrictlijngebied kunnen bezoeken. Beoordeeld moet worden of als gevolg van betreding en verstoring negatieve gevolgen op kunnen treden. De twee polders in Zuid-IJsselmonde die het dichtst bij het Habitatrictlijngebied liggen worden ingericht met “hoogwaardige natuur” waarbij geen nadruk komt te liggen op recreatief gebruik. Dit betekent dat de potentiële recreatiedruk op het Habitatrictlijngebied relatief beperkt is. De twee habitattypen waarvoor het gebied is aangemeld als Habitatrictlijngebied zijn -beperkt- gevoelig voor de effecten van betreding. Echter, aangenomen mag worden dat de bezoekers van het gebied op de paden blijven omdat het gebied verder zeer nat is en buiten de paden praktisch onbegaanbaar. Effecten op de habitats zijn daarmee uitgesloten. De Noordse woelmuis (de enige diersoort waarvoor het gebied is aangemeld) komt in het Habitatrictlijngebied alleen voor op plaatsen die voor bezoekers van het gebied niet bereikbaar zijn. Ze komen voor op de rietlanden aan de buitenrand van het gebied. Die delen zijn door krekens en brede sloten gescheiden van de rest van het Habitatrictlijngebied. Om deze reden kunnen significante negatieve gevolgen voor het Habitatrictlijngebied worden uitgesloten.

Het valt niet te verwachten dat er op enige andere wijze een negatief effect uit zal gaan van de realisatie van natuur en recreatie in Zuid-IJsselmonde op het Habitatrichtlijngebied.

3.3 Flora- en faunawet

Hoewel vrijwel alle Nederlandse gewervelde soorten en een deel van de ongewervelde diersoorten en planten beschermd zijn onder de Flora- en faunawet zijn niet alle soorten even strikt beschermd. Voor een groot aantal soorten geldt voor bestendig beheer en ruimtelijke ingrepen een algemene vrijstelling mits geen inbreuk wordt gedaan op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten. Voor een specifieke groep soorten (dit zijn de soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn en enkele specifiek door het ministerie van LNV aangewezen soorten en –bij ruimtelijke ingrepen- alle vogelsoorten) geldt een striktere bescherming. Voor deze soorten wordt alleen een ontheffing verleend als er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soorten, er geen alternatieve oplossingen zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Gezien de aard van de gebieden is het vrijwel zeker dat er in alle drie de deelgebieden enkele van deze strikt beschermde soorten voorkomen. Het gaat hier –naast vogels- in het bijzonder om vissoorten: grote modderkruiper en bittervoorn. In het gebied Schiezone ook om vleermuizen.

Gezien het doel van het plan: ontwikkelen van natuur en recreatie zal het mogelijk zijn om de ontwikkeling op zodanige wijze te laten plaatsvinden dat er geen negatieve gevolgen voor de strikt beschermde soorten op zullen treden. Hierbij moet in ieder geval aan de volgende eisen worden voldaan:

- Voor aanleg van recreatieve voorzieningen moeten beoogde tracés en locaties terdege worden geïnventariseerd op het voorkomen van beschermde soorten.
- Locaties waar strikt beschermde soorten voorkomen moeten worden ontzien.
- Een netwerk van wandel- en fitspaden moet –met name in Zuid-IJsselmonde- op zodanige wijze worden aangelegd dat er rustige delen overblijven voor de overwinterende vogels. Als deze telkens opvliegen omdat er wandelaars en fietsers langs komen heeft dit een negatief gevolg voor de energiebalans.
- Wanneer bij aanleg van voorzieningen sloten moeten worden gedempt moet – onder deskundige begeleiding- de sloot worden afgedamd, leeggepompt en de vissen worden verplaatst naar van te voren nieuw gegraven sloten. Deze sloten moeten zo dicht mogelijk bij de oude sloten komen te liggen. Dempen van sloten dient in het vroege najaar plaats te vinden.
- Er zijn tijdens het gebiedsbezoek geen elementen waargenomen die in aanmerking komen om de status “beschermd leefomgeving” te krijgen. Tijdens een nadere inventarisatie ten behoeve van een inrichtingsplan moet hier nogmaals expliciet naar gekeken worden.
- Het is van belang een inventarisatie in het juiste seizoen uit te voeren. Voor de meeste soorten is het voorjaar de enige periode waarin een goede inventarisatie uitgevoerd kan worden.

Aandachtspunten:

- Wanneer het karakter van het gebied (openheid, hier en daar laanbeplanting en bossages en veel sloten) door de inrichting wordt aangetast kunnen er negatieve gevolgen optreden voor een deel van de soorten. Vooralsnog wordt er echter van uitgegaan dat het karakter van het gebied behouden blijft (het wordt niet bijvoorbeeld geheel of grotendeels ingericht als bos).
- Het verdwijnen van de commerciële landbouw kan tot gevolg hebben dat er 's winters minder akkerresten te vinden zijn voor de overwinterende vogels in Zuid-IJsselmonde. Dit kan een negatief gevolg hebben voor de geschiktheid van het gebied voor vooral de overwinterende grauwe ganzen, knobbelzwanen en houtduiven. Voor deze soorten is in de ruime omgeving echter voldoende alternatief voedselgebied beschikbaar.
- Wanneer de natuur in de polders op zodanige wijze wordt ingericht dat het huidige karakter wordt versterkt zal dit positief zijn voor de soorten die nu in de gebieden voorkomen.

3.4 Conclusie

Wanneer bij de inrichting van de drie deelgebieden als natuur- en recreatiegebied rekening wordt gehouden met de bestaande natuurwaarden zoals hiervoor is omschreven zijn er geen redenen om aan te nemen dat er significante gevolgen voor het Habitatrictlijngebied Oude Maas op zullen treden of dat een ontheffing Flora- en faunawet (indien benodigd) niet verleend zal kunnen worden. De huidige plannen bevatten geen elementen waarvan op voorhand duidelijk is dat deze negatieve gevolgen zullen veroorzaken en bieden voldoende ruimte om de inrichting op passende wijze plaats te laten vinden.

Bijlage 1 Gegevens verspreidingsatlassen

Soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB

Soort	IJsselmonde	Schiezone	Vlinderstrik
<i>Zoogdieren</i>			
waterspitsmuis	h	h	x
gewone dwergvleermuis	f	k	k
gewone grootoorvleermuis	-	k	-
laatvlieger	f	k	k
meervleermuis	-	f	-
rosse vleermuis	-	f	-
watervleermuis	f	k	k
<i>Vogels (alleen rode lijst)</i>			
Kleine zilverreiger	-	x	-
Wintertaling	-	(x)	-
Zomertaling	-	(x)	-
Slobeend	x	(x)	x
Boomvalk	-	x	x
Patrijs	x	x	x
Porseleinhoen	-	x	-
Kwartelkoning	-	x	-
Bontbekplevier	-	x	-
Kemphaan	-	x	-
Watersnip	-	x	-
Grutto	-	(x)	x
Tureluur	-	x	x
Oeverloper	-	x	-
Visdief	x	(x)	x
Zomertortel	x	x	x
Koekoek	x	x	x
Kerkuil	-	x	-
Steenuil	x	x	x
Ransuil	x	x	x
Groene specht	x	x	x
Veldleeuwerik	x	x	x
Boerenwaluw	x	x	x
Huiswaluw	x	x	x
Graspieper	x	x	-
Gele kwikstaart	x	x	x
Engelse kwikstaart	-	x	-
Nachtegaal	x	x	-
Kramsvogel	-	x	-
Snor	-	x	-
Spotvogel	x	x	x
Grauwe vliegenvanger	x	x	x
Matkop	x	x	-
Wielewaal	-	x	-
Huismus	x	x	x
Ringmus	x	x	x
Kneu	x	x	x

Soort	IJsselmonde	Schiezone	Vlinderstrik
<i>Vissen</i>			
bittervoorn	h	x	-
grote modderkruiper	h	h	h
<i>Legenda</i>			
x: komt voor in atlasblok			
f: komt foeragerend voor in atlasblok (vleermuizen)			
k: heeft kraamkolonie in atlasblok (vleermuizen)			
vet: geschikt habitat in plangebied, voorkomen waarschijnlijk			
(): geschikt habitat in plangebied, voorkomen onwaarschijnlijk			
h: niet vermeld in atlas, op basis van habitatvoorkeur wel te verwachten			
<i>Bronnen</i>			
Hustings & Vergeer (red) 2002			
Broekhuizen <i>et al.</i> (red) 1992			
Limpens <i>et al.</i> (red) 1997			
RAVON 2004			
www.vlindernet.nl			

Bijlage 2 Wintervogeltelgegevens Midden-IJsselmonde

Seizoensmaxima wintervogels in de jaren 1999 – 2004 in de polders Molen- en Portlandpolder en Zegenpolder. Per jaar zijn meerdere tellingen verricht. In de tabel is per jaar het maximaal waargenomen aantal opgenomen. In de laatste twee kolommen is het gemiddelde van de seizoensmaxima en het grootste seizoensmaximum weergegeven.

Soort	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Gemiddeld	Maximum
Aalscholver	1		1	1	1	3	1	3
Bergeend	1						1	1
Blauwe Reiger	4	6	7	9	4	1	5	9
Bonte kraai			5				5	5
Boomkruiper			2				2	2
Buizerd	3	4	4	4	4	3	4	4
Dodaars	1						1	1
Ekster	8	8	9	10	6	4	8	10
Fazant	13	5	17	20	15	21	15	21
Graspieper	4	2	5	8			5	8
Grauwe Gans	2		400	420			274	420
Groene Specht	1	1		1			1	1
Grote Bonte Specht			1				1	1
Grote Lijster	1						1	1
Grote Zaagbek		2					2	2
Havik		1			1		1	1
Holenduif	2	30	16	30	25	3	18	30
Houtduif	161	100	150	220	200	60	149	220
Huismus	10	5		4	6		6	10
Kauw	100	35	100	120	10	3	61	120
Keep					1	15	8	15
Kemphaan					2		2	2
Kievit	75	200	300	153	230	60	170	300
Knobbelzwaan	3	13	19	32	14	40	20	40
Kokmeeuw	75	200	300	143	350	200	211	350
Koolmees	4		3	1	3		3	4
Koperwiek	18	20	16			1	14	20
Kramsvogel	90	100	100	6	25	40	60	100
Kuifeend	4		6	11	2		6	11
Meerkoet	7	12	12	31	12	13	15	31
Merel	3	2	3	2	4		3	4
Nijlgans	20	8	60	33	2	15	23	60
Patrijs	2	7	2	7			5	7
Pimpelmees	3		1	1			2	3
Putter	4						4	4
Rietgors				6			6	6
Ringmus				2	3		3	3
Roek			2				2	2
Roodborst			1	1			1	1
Scholekster	2		2			1	2	2
Slobeend	2			2			2	2

Soort	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Gemiddeld	Maximum
Smelleken	1						1	1
soepeend			7	6	12	4	7	12
Sperwer		1					1	1
Spreeuw	120	250	300	330	115	72	198	330
Staartmees		2					2	2
Stormmeeuw	2	4	2	16	4	7	6	16
Tamme duif		20	14	8			14	20
Tamme gans						1	1	1
Torenvalk	2	1	3	1	1	2	2	3
Tureluur	1						1	1
Turkse Tortel	5	3	1	10	12	4	6	12
Veldleeuwerik	120	50	17	59	25		54	120
Vink	2		1		58	6	17	58
Vlaamse Gaai	3						3	3
Waterhoen	12	25	7	45	6	2	16	45
Watersnip					1		1	1
Wilde Eend	4	16	10	45	23	13	19	45
Winterkoning	2	1	1	1			1	2
Witgatje		1					1	1
Witte Kwikstaart	2		2	2	3		2	3
Wulp		14	17			47	26	47
Zanglijster	25	2	1	1	2		6	25
Zilvermeeuw	1	3			10		5	10
Zwarte kraai	28	40	15	35	50	53	37	53
Zwarte zwaan	3	3	3	3	1		3	3
zwarthalszwaan			2				2	2
Zwartkopmeeuw			3				3	3